

CARMEN STOETZER-MELISSANT

**LOSER
THEO
LOGIE**

Hoe God mij bevrijdde van mezelf

De roep in de woestijn, waar ik niet op zat te wachten

Mozes zei: 'Maar wie ben ik dat ik naar de farao zou gaan en de Israëlieten uit Egypte zou leiden?' God antwoordde: 'Ik zal bij je zijn. [...]' Maar Mozes antwoordde: 'Neemt U mij niet kwalijk, Heer, maar ik ben geen goed spreker. Dat is altijd al zo geweest, en daar is geen verandering in gekomen nu U tegen mij, uw dienaar, gesproken hebt. Ik kan moeilijk uit mijn woorden komen.' De HEER zei: 'Wie heeft de mens een mond gegeven? Wie maakt iemand stom of doof, ziende of blind? Wie anders dan Ik, de HEER? Ga nu, Ik zal bij je zijn als je moet spreken en je de woorden in de mond leggen.'

Exodus 3:11, 4:10-11

Het is 9 juni 2011. Ik zit met een papiertje in mijn handen in een kille gang van het conservatorium van Utrecht te wachten. Op het blaadje heb ik een soort mantra geschreven: waarom ik aangenomen zou moeten op de zangopleiding. Ik heb al drie tamelijk onsuccesvolle jaren als jazzstudente in Rotterdam achter

de rug. Hoewel ik daar vol goede moed begon en met veel plezier de zanglessen volgde, maakte het competitieve wereldje gecombineerd met mijn aanleg voor faalangst me heel onzeker. Het werd zelfs zo erg dat ik bepaalde lessen, zoals solfège (notenleer) en ritmische scholing, begon te ontwijken. Doodsangsten stond ik uit wanneer mij een vraag gesteld werd die ik misschien niet juist kon beantwoorden. In een van de eerste lessen ritmische scholing wordt mij gevraagd hoelang een bepaalde noot duurt. Ik weet het... twee tellen. Maar wat nou als dat niet klopt? Wat nou als ik hardop midden in de klas het verkeerde antwoord geef en compleet voor paal sta? Mijn hartslag gaat omhoog, ik voel me niet goed worden. Angst vliegt me naar de keel. 'Wacht even hoor, ik ben nog even iets aan het opschrijven,' lieg ik ontwijkend. Ik krabbel iets onzinnigs neer en zeg: 'Ik... eh... moet nog even iets doen.' Met mijn neus op het papier gedrukt ontwijk ik de priemende blik van de docent; vurig hoop ik dat hij me overslaat. Dat doet hij in zijn ongeduld en een ander geeft het juiste antwoord. Het was inderdaad twee tellen.

De faalangst ontwikkelde zich van kwaad tot erger. Steeds meer lessen en complete vakken werden door mij gemeden, steeds meer punten niet gehaald, en al die tijd deed ik alsof er niets aan de hand was. Ik vertelde niemand over mijn vluchtgedrag, niemand had er ook maar enig vermoeden van dat mijn leven compleet werd beheerst door angst. Ik hield de schijn op en ging met een masker door het leven. Het is een slechte karaktertrek om alles voor jezelf te houden en gewoon door te modderen, maar dat is wat ik al jaren deed. Ik ben de oudste uit een gezin met vier kinderen, en misschien heeft mijn levenshouding ook daarmee te maken. Als oudste dochter denk ik dat ik alles zelf moet kunnen en dingen zelfstandig moet kunnen oplossen. Ik wilde namelijk niemand met mijn problemen belasten, mede omdat ik me er enorm voor schaamde. Gaandeweg liep ik steeds meer vast. Ik kreeg paniekaanvallen, lag elke nacht te piekeren

in bed en wilde het liefst onder de dekens wegkruipen om nooit meer tevoorschijn te komen. Het was een eenzame tijd, hoewel ik door veel mensen werd omringd.

Ik heb een frisse start nodig en ik besluit om auditie te doen op het conservatorium in Utrecht. Daar zit ik dan in de tweede auditieronde. De eerste is inmiddels achter de rug. Nu komt het erop aan. Ik frutsel aan het papiertje waarop ik mijn doel heb geschreven: aangenomen worden. Een nieuw begin, een nieuwe kans, dat heb ik nodig. Als ik deze ronde doorkom, is mijn leven weer op orde.

Ineens bekruipt me een vreemd gevoel. Alsof er iets niet klopt, alsof iets of iemand aan me trekt. Is dit wel de bedoeling? Ik begin te twijfelen. Maar waarom eigenlijk? Wat zou ik dan moeten doen? Dit is toch wie ik ben? Iedereen weet: Carmen is zangeres; rondom dat labeltje heb ik mijn hele identiteit vormgegeven. En toch... Ineens begin ik tegen God te praten. De God van mijn jeugd. De God die ik al lang niet meer heb gesproken, die ik eigenlijk al jarenlang de rug heb toegekeerd. God bestaat vast wel, maar Jezus volgen en hem daadwerkelijk betrekken bij wat ik aan het doen ben in mijn leven, dat is al een tijd geleden. ‘Geloven is voor later,’ had ik me op een bepaald moment voorgenomen. Nu wil ik gewoon lekker mijn eigen ding doen. Feesten, lekker muziek maken, een beetje kijken wat er allemaal te koop is in de wereld. Ik vond het wel prima zo.

Maar nu ineens, in die donkere grijze gang, gebeurt er iets met me wat ik niet kan verklaren. Ineens zit ik in gedachten weer te praten met die God die zo ver van me af stond, maar nu ineens dichtbij voelt. Ineens vermoed ik dat het misschien niet de weg is die ik moet gaan, maar zeker weten doe ik het niet. Op dat moment neem ik plotseling een grote geloofsbeslissing die ik achteraf nog steeds niet begrijp. ‘Oké,’ zucht ik hardop, ‘open deuren en sluit ze. Neem het dan maar over.’ En ik scheur het briefje doormidden.

Ik kwam door de eerste auditieronde heen, maar niet door de tweede, en dus werd ik niet aangenomen. Hoewel ik tegen God had gezegd: ‘Open deuren en sluit ze,’ kwam deze gesloten deur als een enorme klap in mijn gezicht. Ergens had ik toch niet helemaal verwacht dat dit het einde van dit hoofdstuk zou zijn. Ik had officieel gefaald. Ik was nu niemand meer. Hoe kon dit nou? Ik had toch zo gelovig gebeden? Had God mij dan niet juist moeten helpen door allerlei mooie deuren te openen naar een succesvolle muziekcarrière? Blijkbaar niet. Mijzelf overgeven aan de Eeuwige had niet bepaald het gewenste effect opgeleverd. Ik viel in een nog dieper gat. Wie was ik? Wat was het doel van mijn bestaan? Wat bleef er nu nog van mij over? Het waren vragen die vrijwel elk moment van de dag naar boven konden komen. Ze bleven door mijn hoofd spoken, en ik raakte in een depressie. Ik werd nog angstiger dan voorheen en durfde ’s nachts amper te gaan slapen. Ik piekerde over wat geweest was en over wat nog moest komen. Er was geen nacht dat ik niet bang was voor de volgende dag. Wat zouden mensen van me zeggen en denken? Zou het me wel lukken om iets in het leven voor elkaar te krijgen? Vele nachten ben ik angstig tegen Dylan (de man met wie ik later getrouwd ben) aan gekropen en prevelde ik – badend in het angstzweet – tot God.

Ik zie ons daar nog liggen, in ons eerste huisje. Op een matras op de grond van de woonkamer in de binnenstad van Gorinchem. Een appartementje waar de wind door de kieren van de ramen waaide en de enige verwarming de gaskachel in de woonkamer was. Tijdens de koude, winterse nachten legden we daar ons matras neer en tuurden we naar de vlammetjes. Samen piekerden we regelmatig of we financieel wel rond zouden komen. Dylan studeerde nog, en ik zou geen studiefinanciering meer krijgen, maar de huur moest wel betaald worden, en af en toe eten leek ons ook wel fijn. Ik raakte er zo gestrest van dat ik steeds meer begon te roken en zelfs een keer van onze laatste vijf euro een

pakje sigaretten kocht. Dylan was woedend! En terecht, *what was I thinking?*! Het werd dus tijd om binnen no-time een baan te vinden. Dat lukte gelukkig, in een verzorgingstehuis, waar ik kon gaan werken in de spoelkeuken. Er was namelijk iemand uitgevallen door een hartinfarct. Zodoende was de één zijn bijnaadood mijn tijdelijke brood, maar de geldzorgen bleven.

Na een paar maanden heb ik onze financiële situatie overgegeven aan die vreemde God die blijkbaar toch betrokken bleef en die aan mij trok. ‘Oké,’ zei ik uiteindelijk, ‘ik zal me hier maar geen zorgen meer over maken, want dat heeft toch geen zin. Ik laat het aan U over.’ En God stelde me niet teleur, want hoewel ik mijn uren als strohalmpjes bij elkaar moest rapen, was er elke maand net genoeg. Nog steeds wist ik echter niet wat ik met de rest van mijn leven ging doen. Dat ‘mezelf overgeven aan God’ maakte niet dat het ineens rozengeur en maneschijn was. Het voelde nog steeds als een droge en dorre woestijn. Als een periode van wachten, waarin geen zak leek te gebeuren en ik jaloers toekeek terwijl andere mensen wel iets van hun leven leken te maken. Ik schaamde me voor de mislukking die ik mezelf vond.

In die periode was er een tekst die vaak door mijn hoofd bleef rondspoken. ‘Vraag God niet om te zegenen wat je aan het doen bent, maar zoek uit wat God aan het doen is, want dat is al gezegd.’² En ineens, terwijl ik thuis in de badkamer wat aan het schoonmaken was en piekerde over wat ik moest gaan doen met mijn leven, kwam de gedachte op: misschien moet ik theologie studeren, me bezighouden met Gods werk. Ik stopte met waar ik mee bezig was, keek mezelf in de spiegel aan en zag nou niet bepaald een theoloog terugkijken. Wat een idioot idee... Mensen die dat studeren, worden veelal predikant. Zie je het al

² Deze uitspraak is van Paul David Hewson, beter bekend als Bono van U2.

voor je: iemand met faalangst op de preekstoel? Dat iemand die niet eens iets hardop in de klas durft te zeggen een hele preek moet houden met alle kritische ogen op zich gericht? Nee, wat een belachelijk en idioot idee.

Maar soms laat een idioot idee je niet los. Mijn roep in de woestijn, in de droge woestijn van mijn bestaan, werd ineens beantwoord met een andere roep. Ik bleef ervaren dat God van mij vroeg toch de sprong te wagen. Ik kan me daarom goed identificeren met Mozes. Hij zat totaal niet te wachten op die afschuwelijke opdracht van God om terug te keren naar Egypte en om zijn volksgenoten te verkondigen dat God hen zou bevrijden uit de slavernij. Ik stond evenmin te springen om weer terug te gaan naar het kerkvolk. Wie zat er nou in vredesnaam op mij te wachten? Mozes sribbelde logischerwijs tegen en bleef redenen opgooien waarom hij niet zou moeten gaan. God had het helemaal verkeerd gezien. ‘Wie ben ik dat ik naar de farao zou gaan? Zelfs als ik zou gaan zouden ze me niet geloven. Ik ben ook helemaal geen goede prater, dat is altijd zo geweest en nu nog steeds.’ Net als Mozes probeerde ik God te overtuigen. Ik was onzeker over mijn identiteit (wie ben ik?), ik had sociale angsten (wie zal mij nou ooit geloven?) en ik vond dat ik niet de juiste kwaliteiten bezat (wat kan ik nou?). Maar God zei: ‘Ik zal bij je zijn en je de woorden geven, net zoals Ik bij Mozes heb gedaan. Want Ik roep niet de geschikten, Ik maak gaandeweg geschikt wie Ik roep.’

Het idee om predikant te worden bleef in mijn hoofd rondzingen en met de tijd groeide, ondanks mijn angst, ook mijn verlangen. Uiteindelijk besloot ik het erop te wagen. Ik werd toegelaten en genoot, tegen alle verwachtingen in, van de eerste studie jaren. Het was zwaar. Ik moest hard werken aan mijn non-existente academische vaardigheden, en de hoeveelheid stof die geleerd moest worden viel in het begin flink tegen. Toch merkte ik dat ik het in me had. Wel had ik me voorgenomen geen predikant,

maar geestelijk verzorger te worden. Dan zou ik tenminste geen zorg hoeven te dragen voor een vaste gemeente en dat voelde een stuk minder intimiderend. Maar ergens wist ik wel dat dat niet de bedoeling was. Het voelt als een *inside joke* tussen God en mij, waar we nu beiden om kunnen glimlachen. We wisten allebei eigenlijk wel wat de bedoeling was. En dus besloot ik uiteindelijk om de master Gemeentepredikant op de PThU in Amsterdam te gaan doen.³

Maar dat ‘geschikt maken’ van God ging nou niet per se van een leien dakje, want ik had (en heb nog steeds) lang niet alles in huis wat ik nodig had om te kunnen functioneren als mens, laat staan als predikant. Ik heb me door heel wat angsten heen moeten werken, vele daarvan op sociaal vlak. Ik bekeek mezelf constant door de ogen van anderen. Rampzalig is dat, want dan is het nooit goed. Iedereen vindt iets anders van je en je kunt verworden tot een soort kameleon, steeds switchend van kleur om niet te veel op te vallen, om in je omgeving op te gaan. Op de PThU voelde ik me niet thuis. Daar was ik, in tegenstelling tot de situatie in Utrecht, ineens beland in wat voor mij voelde als een überchristelijke bubbel. In eerste instantie leken het allemaal van die nette kerkmensen die nog nooit in hun leven iets verkeerd hadden gedaan (in elk geval niet zo zichtbaar als ik). Velen hadden hoogopgeleide ouders waarvan sommigen zelfs predikant waren. Daar stond ik tegenover, van eenvoudige komaf, met een neusring en tatoeages. Omdat ik op school gepest was, kwam er een hele set oude gevoelens boven. Ik was opnieuw de weirdo, *the odd one out*. Daar gaan we weer, dacht ik. Het voelde een beetje zoals dat vreselijke moment bij gym, waarbij teams worden gekozen en ik, de onpopulaire kleine (motorisch) gestoorde mafkees, maar aan de rand bleef staan om als laatste

³ PThU staat voor de Protestantse Theologische Universiteit.

‘gekozen’ te worden. Dat velen mij in het begin een beetje apart vonden, werd later ook toegegeven. Niet alleen door studenten, maar door ook een docent die in het tweede jaar tegen me zei: ‘Je bent wel een vreemde eend in de bijt hier.’ Vervolgens vroeg deze grote gewichtige man, die meestal rondliep in een ribstof blazer, of ik dan ook echt gemeentepredikant wilde worden. Toen ik onzeker ‘ja’ antwoordde, moest hij grinniken en schudde hij zijn hoofd. Hij zag het niet voor zich en ik daardoor nog minder dan ik al deed.

2

Kleurplaatchristendom

Hokjes vakjes, we stoppen iedereen in hokjes vakjes, als ze anders zijn dan wij.

Blokjes plakjes, we snijden iedereen in blokjes plakjes, als ze anders zijn dan wij.

Elly & Rikkert

Van huis uit ben ik hervormd opgevoed, dus kerk, school en gezin waren zeer verweven met elkaar. Als ik denk aan vroeger en aan ons gezin, dan realiseer ik me dat we eigenlijk heel erg op de familie Wemel uit Harry Potter leken. Een groter gezin in een net te krappe woning die vol stond met zoi, maar waar de liefde voor elkaar net zo overvloedig was en velen van mijn vrienden kind aan huis waren. Mijn moeder was zoals mevrouw Wemel de manager en de politieagente, mijn vader zoals meneer Wemel de lieve, inconsequente man. Toen ik bijna vijf jaar oud was, kreeg ik in één keer twee zussen en een broer; een drieling dus. Overal poepluiers, gekots en gejangk, maar wat was ik dol op ze! Ik vond het fantastisch als ik de fles mocht geven en deed 's nachts als ze

huilden het licht voor ze aan omdat ik dacht dat ze bang waren in het donker. Het was een warm nest, en dat is het nog steeds, maar ook warme nesten zijn niet zonder problemen. Samen hebben we veel meegemaakt. Het hartinfarct van mijn vader, de depressies van mijn moeder, mijn broertje die door zijn ADD zijn hoofd nergens bij kon houden, de ene zus die zich moeilijk in het hart liet kijken, de andere zus die een ongeluk kreeg dat een half jaar geheugenverlies tot gevolg had, en de geldproblemen die op de geboorte van een drieling volgden – het zijn zaken die ons gezinsleven hebben gekleurd. Het ene moment konden we elkaar niet uitstaan en vochten we elkaar de tent uit (niet vreemd met zoveel temperamentvolle types), het andere moment zaten we gezellig met zijn allen tegen elkaar op een veel te klein bankje.

Vrienden had ik op school en in de kerk. De kerk speelde een grote rol in mijn leven. Kerkdiensten, catechisatie, kamp: ik genoot ervan. Ik weet nog goed die keer op kamp dat we heel de nacht hadden doorgemaakt, veel te veel snoep naar binnen hadden gewerkt, en vervolgens 's ochtends doodmoe en misselijk in de kerkbank zaten. Tijdens de preek was het een gevecht om mijn ogen open te houden, en ik knikkebolde net even iets te hard, waardoor ik met mijn voorhoofd op de kerkbank voor me terecht kwam. Het geluid echode door de oude kerk heen, en ik was meteen klaarwakker. De rest natuurlijk ook, en we moesten allemaal verschrikkelijk hard ons best doen om niet keihard te lachen. Dat lukte uiteraard maar half.

Met mijn leeftijdsgenoten en de betrokken jeugdleiders binnen de kerk heb ik een goede tijd gehad. Maar geleidelijk begon er afstand te ontstaan. Ik kreeg andere overtuigingen, die botsten met die van mijn leeftijdsgenoten of met hoe men het nu eenmaal gewend was. Op muzikaal vlak kon ik me niet vinden in de zondagse diensten, ik beleefde zo weinig aan de meeste psalmen en gezangen. Er werd een taal gesproken die mij steeds minder en minder aansprak. Wel kon ik mijn hart ophalen aan de jeugd-

diensten, waarbij ik betrokken was. Ik zong mee in de jeugdband, die we *Deadline* hadden genoemd. Zeer toepasselijk, want elke keer wanneer de deadline in zicht kwam en we alles moesten kunnen spelen, was het kielekiele. Veel van mijn vrienden zaten in dat bandje, dus het was werkelijk fantastisch om tweemaal per jaar de jeugddienst te mogen begeleiden. Jeugddiensten werden uiteraard alleen in de middag gehouden. 's Ochtends wilde men 'gewoon een normale dienst'. Dat vond ik eigenlijk wel jammer. Het voelde toch alsof de middagdienst tweederangs was, er waren dan altijd minder mensen. De middagdiensten vonden om die reden ook in een ander, kleiner gebouw plaats. Aanvankelijk maakten we daar geen probleem van, maar het werd vervelender toen er na elke dienst wel een paar mensen waren die vonden dat de muziek te modern, te hard, te vrolijk of te weet-ik-veel was. We deden ons stinkende best om opwekkingsliederen en *Psalmen voor Nu* mooi uit te voeren, maar immer kwam achteraf een 'maar'. Niets van aantrekken, dachten we als band een lange tijd. Toch knaagde het aan mij en na een aantal jaar was ik er behoorlijk klaar mee en heb ik het bijltje erbij neergegoid.

Er komt natuurlijk altijd een moment waarop je uit zo'n jeugdband moet stappen, want laten we eerlijk zijn: je kunt daar niet tot je zestigste lid van blijven. Het stokje moet een keer overgedragen worden, maar doordat ik geen taak meer had in de kerk, nam mijn betrokkenheid af. Bovendien raakte ik de christelijke bubbel al langere tijd een beetje beu. Ik geef toe dat ik niet de makkelijkste was. Het was een van mijn hobby's om mensen van hun stuk te brengen door vervelende vragen te stellen (bijvoorbeeld: 'Hoe weet je nou dat engelen alleen maar mannen zijn en blond haar hebben?'). De vaste kerkelijke kaders en onbevroegde overtuigingen werden me op een gegeven moment te benauwd. Zodoende begon ik te balen van het kerkelijke cultuurtje.

Het was me allemaal te braaf doordat het vooral leek te gaan over wat je als 'goede' christen vooral níét moest doen. Niet

roken, niet te veel drinken, geen tatoeages of piercings – behalve oorbellen (want dat is natuurlijk ineens anders) – geen seks voor het huwelijk hebben, eigenlijk überhaupt geen seksuele gevoelens hebben voordat je in je nette hetero huwelijksbootje bent gestapt, niet uitgaan, geen Harry Potter lezen, sowieso liever geen niet-christelijke boeken, films of muziek consumeren, en ga zo maar door. In een geloof waarbij het vooral leek te gaan om de vraag ‘mag het wel of mag het niet?’ voelde ik me niet langer thuis. Als dat alles is – een set regels waarvan we de meeste zelf bedacht hebben – dan check ik graag uit. Zelf noem ik dat kleurplaatchristendom, zo van: ‘Hier heb je een kleurplaat. Wel binnen de lijntjes kleuren, hè? En niet ineens zelf dingen erbij gaan tekenen.’ Het voelde voor mij te veel als mijn leven proberen te leiden op één vierkante meter, ik moet vooral in dat hokje blijven passen en niet buiten de lijntjes gaan kleuren, want wat er buiten komt, is fout. Maar ik haat nette hokjes en strakke lijnen! Je zult geen Mondriaan aan mijn muur vinden. Al moet ik zeggen dat Mondriaan de lijnen nooit afmaakte. Alle hokjes aan de buitenkant hadden dus wel ademruimte. Zo voelt het voor mij ook als christen in veel kerken: laat mij maar aan de rand zitten, daar kun je nog ademen. In het midden is het me te benauwd. Jezus ervoer ik echter helemaal niet als de strakkelijnenpolitieagent, maar meer als iemand die een pistool vol verfkleuren afschiet waardoor de omgeving ineens verandert in een schilderij van Jackson Pollock. Jezus ervaar ik juist als iemand die buiten de lijntjes durft te kleuren, die niet de geijkte paden bewandelt, maar ons in de ruimte van creatieve mogelijkheden zet en ons bevrijdt van ons oude beperkende ik. Hij trekt ons juist uit dat hokje (dat stiekem een comfortzone is) en stuurt ons eropuit om moedig, ja zelfs op het brutale af, Zijn wil te doen en Zijn liefde te laten zien aan de wereld.

Die Jezus ervoer ik niet zo in mijn jeugd. De belangrijkste ‘mag het wel of mag het niet’-vraag, alsof dat de essentie van het zijn

van een goede christen is, kwam terug in de seksuele voorlichting. Seks op zichzelf was in ons gezin geen taboe, maar... wanneer en met wie je 'het' deed, was wel strikt gereguleerd. Dat 'wanneer' was natuurlijk pas als je netjes getrouwd was. Als maagd het huwelijk ingaan was ontzettend belangrijk. Je seksualiteit was eigenlijk het bezit van de kerk en van je ouders, in ieder geval niet van jezelf. Je maagdelijkheid 'verliezen' was ook iets vreselijks. Dan was je iets van grote waarde kwijt, alsof je een gouden zakhorloge uit je jas had laten vallen, alleen betrof het dan je eigen 'zijn'. Hoe dat werkte, begreep ik eigenlijk niet. Die vraag alleen al was veel te spannend. Bij seks en alles wat ermee te maken had, moest ik vooral ver weg blijven, was de boodschap. Voordat je getrouwd was, mocht je überhaupt geen seksuele gevoelens en verlangens hebben; die moest je uitzetten. 'Jullie denken toch niet aan seks, hè? Dat is echt heel zondig namelijk,' zei een spreker eens in een van de regionale jeugddiensten die eens per maand in een discotheek werden gehouden. Op die suggestieve vraag was natuurlijk maar één goed antwoord. Iedereen keek naar zijn schoenen en enkelen logen hakkelend: 'Nee, natuurlijk niet.'

Maar hoe heeft de kerk ooit kunnen denken dat je van tieners, bij wie de hormonen door het lijf gieren en die allerlei lichamelijke veranderingen ondergaan, kunt vragen om al die gevoelens uit te schakelen totdat ze netjes getrouwd zijn? Ik spreek weleens mensen die zeggen dat het behoorlijk lastig was om de 'seksknop' in de huwelijksnacht ineens aan te zetten, omdat seks al die tijd met zoveel schaamte was omgeven.

Die negatieve sfeer hangt ook over mensen die ongehuwd samenwonen, iets wat Dylan en ik toen we een jaar of twintig waren besloten te doen. We waren nog maar een half jaar samen, maar door frictie met zijn familie hadden we eigenlijk niet veel keus. Hoewel vrijwel niemand ons verhaal of onze omstandigheden kende, vonden veel christenen uit mijn omgeving daar uiteraard wel iets van. Het voelde een beetje als: Dylan en ik tegen

de wereld. De veroordelende reacties die ik en ook mijn ouders op het ‘samenwoonverhaal’ kregen, maakten dat ik nog minder zat te wachten op de kerk, althans op belerende christenen, en daar hoorden helaas ook eigen familieleden bij. Zo vond mijn opa het gepast om voor mijn verjaardag niet een lieve kaart te sturen, maar een hel-en-verdoemenisartikel over samenwonen, uit het *Reformatorsch Dagblad*, begeleid door enkele hardvochtige woorden van opa-lief zelf. Ik probeerde mijn tranen nog in te slikken terwijl ik de kaart en het artikel in de keuken las, maar al snel sloeg mijn verdriet om in woede en verscheurde ik al scheldend de papieren, om ze vervolgens in de prullenbak te gooien. Mijn ouders wisten zich niet goed een houding te geven, ze zaten tussen twee vuren. Ze begrepen wel iets van mijn reactie, maar probeerden voornamelijk de hele situatie een beetje te sussen. Dat lukte niet; ik ben een half jaar niet bij mijn opa langs geweest, zo nijdig en gekwetst was ik. Het *ghosten* van mijn opa hielp uiteraard niets. Het was mijn manier van wraak nemen, een methode waarvan ik doorkreeg dat die zich weleens tegen mij zou kunnen keren. ‘Als hij plotseling overlijdt, krijg ik spijt dat ik nooit die stap heb genomen,’ verzuchtte ik uiteindelijk, en ik besloot door middel van een kaart te laten weten dat Dylan en ik Gods zegen over onze relatie hadden gevraagd en dat we die ook ervoeren. Voor mij was het op dat moment genoeg, ook zonder getrouwd te zijn, hopelijk was het dat ook voor mijn opa. Toen ik uiteindelijk toch weer eens langsging, zag ik de kaart boven de kachel staan, naast een kinderfoto van mij. Mijn opa begroette me met drie hartelijke zoenen, en we hebben er nooit meer een woord over gewisseld; het was goed.

Hoewel het tussen mij en God goed zat, ging ik mij in golfbewegingen toch schuldig voelen over het samenwonen. Dat kwam niet bij God vandaan, maar ik voelde me ongemakkelijk toen bleek dat ook op de master Gemeentepredikant duidelijk werd dat het nog steeds niet algemeen geaccepteerd is dat christenen

samenwonen zonder getrouwd te zijn. Ik voelde me weer apart staan, aan de rand van de kerk en aan de rand van de klas. Het maakte me heel onzeker. Tijdens een les ethiek zei een klasgenoot: ‘Ik vraag me af of je eigenlijk wel de huwelijkszegen kunt geven als een echtpaar voor het huwelijk heeft samengewoond.’ Mijn maag draaide zich om, ik werd niet goed. Die gedachte was nog nooit bij mij opgekomen. Waarom zou ik als ik trouwde die zegen niet mogen ontvangen? Dat was voor mij de belangrijkste reden om te trouwen! Als je de commitment een leven lang samen te blijven, in goede en in slechte tijden, wilt aangaan, dan kun je Gods zegen wel gebruiken. Ik wilde uiteindelijk niet aan de discussie deelnemen en baalde ervan dat ik eerder dat jaar zo eerlijk was geweest over dat ik samenwoonde. Ze waren er op de opleiding namelijk nooit achter gekomen als ik dat verzwegen had, zoals veel christenen doen. Ik ken er zat die eigenlijk zo goed als samengewoond hebben. Overal in het appartement van een kennis van me lagen bijvoorbeeld spullen en kleren van zijn vriendin, maar officieel stond zij nog bij haar ouders ingeschreven. Dat krijg je dan, dat mensen stiekem gaan doen en de schijn gaan ophouden. Ik snap het helemaal. Beter dat dan de soms ronduit afkeurende blikken die je toegeworpen krijgt. In diezelfde ethieklessen op de masteropleiding kwam gelukkig ook de nuchtere christelijk ethicus Gerrit de Kruijf aan bod die de sterke koppeling tussen seksualiteit en huwelijk binnen de christelijke cultuur bevroeg. Een traditie die lang de boventoon gevoerd heeft, is dat seks vooral om voortplanting ging en dat die voortplanting het beste zonder lustgevoelens uitgevoerd kon worden. Ook later, toen genot meer geaccepteerd werd, was dit alleen toegestaan binnen de kaders van een huwelijk. Seks als uitdrukking van liefde zou buiten het huwelijk niet goed zijn. De Kruijf meende echter dat als mensen nog niet weten of ze elkaar trouw willen beloven, ze juist wel hun liefde voor elkaar mogen uiten; ‘dat hoort bij de groei naar een vertrouwdheid die

trouw kan doen beloven.⁴ Trouw beloven gaat zodoende een stap verder dan liefhebben.

Over seks voor het huwelijk en die groei naar vertrouwdheid die trouw kan beloven had ik onlangs een gesprek met Christiaan, een goede vriend van me, met wie ik samen op de master heb gezeten. Toen we na het avondeten nog een kopje koffie dronken, zei hij op een gegeven moment in ons gesprek: ‘Weet je wat ook een probleem is? Er wordt over seks gepraat alsof iedereen weet wat het is. Maar wat valt er nou precies wel en niet onder seks? Het hele onderwerp is door zoveel geheimzinnigheid omgeven en iedereen rommelt dus maar wat aan.’

We kwamen beiden tot de conclusie dat binnen de kerk maar weinig positief over seks gesproken wordt. Vaak is seks met name omgeven door mitsen, maren en bangmakerij. Je doet het al snel verkeerd. Wie op *safe* wil spelen, kan beter wachten. Maar daarna, als je eenmaal in het huwelijksbootje gestapt bent, word je dus volledig losgelaten, alsof het dan vanzelf wel goedkomt. Het contrast is te groot, en dat zorgt voor problemen. In de christelijke wereld wordt er eigenlijk gepleit voor een hongerdiet (je mag geen seks hebben voor je getrouwd bent), terwijl men in de hedendaagse westerse cultuur juist door kan slaan naar een fastfoodconcept van seks (een soort *sex on demand*, seks als goedkope handeling; je kunt het hebben met wie en waar dan ook). Maar is er niet een gebalanceerd midden te vinden tussen deze twee extremen?

Volgens Christiaan wel: ‘Ik zie het zo: een relatie heeft meerdere pijlers, zoals sociaal, emotioneel, geestelijk/spiritueel, maar ook fysiek. En in een gezonde relatie groeien die parallel aan elkaar. Als je er eentje helemaal naar beneden houdt, hoe gezond is dat dan?’

⁴ De Kruijff, *Ethiek onderweg*, 2013, p. 110.

‘Ja, als je het fysieke gedeelte naar beneden schroeft, dan groeien de dingen scheef,’ antwoordde ik.

‘Precies! En natuurlijk is seks wel meer dan een fysiek gebeuren, maar ook de fysieke dimensie moet evenwijdig meegroeien. Juist omdat seks ook gaat over verbintenis. Daarin is een veilige omgeving belangrijk, maar de *safeguard* wordt nu te absoluut.’

‘Ik vraag me af in hoeverre de zekerheid van trouw die veilige context bepaalt. Binnen een monogame liefdesrelatie kun je bijvoorbeeld net zoveel trouw vinden als in een huwelijk. In genoeg gevallen zelfs meer; er zijn ook veel getrouwde mensen die vreemdgaan. En daarnaast is het niet zo dat het huwelijk per definitie een veilige basis vormt voor seks. Ook binnen huwelijken komt seksueel geweld voor, of kunnen mensen egoïstisch zijn en in de seksuele omgang met hun partner volledig op hun eigen genot gericht zijn.’

‘Daar had ik nog niet eens aan gedacht. Maar dat is zeker waar,’ antwoordde Christiaan, en hij nam nog een slokje koffie. ‘Ik denk dan ook dat ieder stel voor zichzelf moet bedenken: wat past op dit moment in onze relatie? Wat brengt ons dichterbij elkaar? Wat kunnen wij dan delen? Voor sommigen is het prima om helemaal geen seks te hebben voordat ze getrouwd zijn, en voor anderen niet.’

Wat bovenal belangrijk bleek was dat je de pijlers binnen de relatie met je partner idealiter niet los van elkaar moet zien. De spirituele en de fysieke dimensie horen bij elkaar. Betrek dus ook God in je seksualiteit! Niet als een soort alziend oog van Sauron of als een politieagent (dat zou een partij ongemakkelijk worden in de slaapkamer), maar als de liefdevolle God in wiens aangezicht je beiden leeft. Doen we dat niet en koppelen we ons seksleven ook binnen het huwelijk los van God, dan wordt seks alsnog iets van het verborgene. Dan gebeuren er juist vaker dingen die niet goed, gezond of verstandig zijn. ‘Maar als je ook je seksleven bij God brengt, komt het aan het licht,’ zei Christian.

‘En dat werkt dan juist als een heel gezonde safeguard.’

Ik heb dat zelf ook zo ervaren. Regelmatig heb ik aan God gevraagd waar we als stel goed aan deden in ons seksleven, en ook toen ik nadat we een aantal jaar getrouwd waren merkte dat het even wat minder ging, hielp het om dit bij God te brengen. Dat gaf me inzichten in mezelf, in waar het ‘probleem’ werkelijk in zat, bijvoorbeeld dat ik psychisch even niet lekker in mijn vel zat.

Voor zowel Christiaan als mijzelf werd duidelijk dat er niet één absolute regel valt te distilleren als het op seks voor of na het huwelijk aankomt. Dat heeft te maken met het feit dat iedere relatie zich op een ander tempo ontwikkelt, maar ook met het feit dat het huwelijk door de eeuwen heen sterk is veranderd. In de tijd van de Bijbel hadden de ‘huwelijksvoorwaarden’ bijvoorbeeld veel meer te maken met de economische overeenkomst die men sloot. Met een huwelijk was geld gemoeid, een bruidsschat, een erfenis voor de kinderen die eruit voortkwamen, et cetera. Deze inslag, gekoppeld aan het feit dat er geen goede voorbehoedsmiddelen waren en geen DNA-testen om zeker te weten dat de erfgenaam ook daadwerkelijk de erfgenaam was, maakte dat men er baat bij had dat in elk geval vrouwen geen seks voor het huwelijk hadden. Over mannen maakte men zich aanzienlijk minder druk. Er staat dan ook nergens in de Bijbel dat seks voor het huwelijk per definitie verboden is. Wel is het zo dat het limiteren van seks tot het huwelijk een culturele waarde en een sociale conventie was, was het niet om bezit veilig te stellen dan wel om de vrouw te beschermen. Daarnaast is de Bijbel fel tegen vreemdgaan en seksueel geweld, een visie waar we ons hopelijk allemaal in kunnen vinden.

Ik geloof daarom nog steeds dat de sterke koppeling tussen seks en het huwelijk binnen de christelijke wereld positief is bedoeld. Waarden zoals veiligheid, vertrouwdheid en intieme verbondenheid liggen er aan ten grondslag. Toch kunnen we doorslaan in een ‘mag het wel of mag het niet?’-getouwtrek dat

met krampachtigheid is omgeven, waardoor het huwelijk een rigide kader wordt voor alles wat maar met seks en romantiek te maken heeft. Maar het is juist goed om de verschillende pijlers van je relatie evenredig met elkaar te laten opgroeien, en om God daarin te betrekken, juist zodat je die trouw werkelijk kan beloven. Want hoewel liefde eerst komt, en trouw later kan volgen, is dat niet vanzelfsprekend. Dylan en ik hebben elkaar eerst goed moeten leren kennen voordat we elkaar dat konden beloven. Want: ‘Trouw beloven doe je voor de kwade dagen. Trouw beloven doe je niet voor zo lang de liefde duurt, maar juist door de ontrouw en liefdeloosheid heen – in het vertrouwen dat er toch toekomst zal zijn.’⁵ Niet iedereen is dat vertrouwen en dus het trouw blijven waard, dat zul je beiden moeten verdienen. Het eerste jaar van ons samenwonen was dan ook een geweldige donderwolk van ontzettend veel ruzie. Toen zat trouwen er écht nog niet in. We hebben hard voor elkaar gewerkt en goede keuzes gemaakt, zoals een vaatwasser kopen. Dat bleek een fantastische relatieboost te zijn, aangezien het ruzie over wie moest gaan afwassen voorkwam. Andere dingen waren uiteraard lastiger op te lossen, maar door de ander echt te willen begrijpen en offers te brengen wisten we na een aantal jaar zeker dat we elkaar ook trouw wilden beloven, want trouw is voor de moeilijke, diepe dalen. Dus ja, ook wij hadden onze ups en downs, er klapte weleens een deur hard dicht, en we zijn door interne en externe factoren op de proef gesteld, maar alles bij elkaar heeft het ons gesterkt. We zijn niet bij elkaar gebleven omdat het móést, maar omdat we daarvoor kózen. Als we eerst snel getrouwd waren, hadden we die vrijheid waarschijnlijk niet ervaren, en niet geweten of het echt een eigen keuze was om samen te blijven. Maar samen blijven deden we; we hebben elkaar bij elke moeilijke stap van

⁵ De Kruijf, 2013, p. 112.

de weg gesteund, gewerkt aan de verschillende pijlers van onze relatie, en zijn hier samen als een goed op elkaar ingespeeld team uit gekomen. Zodoende ben ik inmiddels blij dat we hebben samengewoond en dat we na veel sparen – en wat hulp – een prachtige bruiloft hebben gehad in plaats van een goedkoop snel ceremonietje in het gemeentehuis (dat is serieus door iemand voorgesteld). Nee, als we gingen trouwen, dan gingen we het goed doen. En zo geschiedde het. Het was een prachtige dag, waarop tevens een heel trotse eenennegentig-jarige opa aanwezig was.

Dat je verliefd bent en van de ander houdt, maakt dus niet dat je diegene ook eeuwige trouw kunt beloven. Daar is meer voor nodig. Je moet zeker weten dat je echt bij elkaar past, en in de groei van alle pijlers van je relatie mag je, als dat in je relatie past, elkaar ook op seksueel gebied ontdekken. Wanneer je in die ontdekkingsreis naar elkaar toch keer op keer tot de conclusie blijft komen: ‘Jij bent het helemaal voor mij, ook met je minder mooie kanten,’ dan is er niets mooiers dan de liefde tussen jullie beiden te vieren en dat ook met een religieus ritueel te bevestigen en te laten inzegenen in de kring van geliefden en de gemeente. Onze trouwdag was geweldig en we hebben kunnen vieren, bevestigen en beloven wat er al was, namelijk: liefde en trouw, respect en genade. Zodoende laat ik mij niet langer vertellen dat wij vóór de huwelijksplechtigheid in zonde zouden hebben geleefd. De kerk heeft mij hierin op een bepaalde manier veroordeeld, buitengesloten en beschadigd. Ik ben hierin niet de enige, ik ken ontzettend veel christenen met een posttraumatische kerkstoornis, en ze zijn zowel buiten als binnen de institutionele kerkvormen te vinden.

Is dit nou wat Jezus voor ogen had? Er klinken uiteraard vele stemmen in de Bijbel, maar als het gaat om de stem die voor mij prioriteit heeft, is het altijd die van Jezus. En Jezus veroordeelde niet, Hij duwde mensen niet naar de rand. Jezus trok de mensen

die buiten het traditionele perfecte plaatje vielen er juist altijd bij en bevroeg het kader waarin mensen werden gedrukt. Hij ging om met de meest uiteenlopende mensen en maakte daarin geen onderscheid: de rijken, de geleerden, maar ook de armen, de vertrapten, de tollenaars, de hoeren en alcoholisten; en Hij hield van hen. Nooit zei Hij: ‘Voor jou is geen plaats.’ Of: ‘Wegwezen hier, jij doet het helemaal verkeerd!’ Nee, Hij weet dat we kwetsbaar zijn, Hij kent onze omstandigheden; alles wat er in ons levensverhaal schuilgaat, is bij Hem bekend, en Hij heeft ons lief. En het is niet veroordeling maar Zijn liefde die ervoor zorgde dat allerlei mensen, waaronder ook ik, getransformeerd werden, bevrijd werden van het juk dat op hen drukte, en losgeschud werden van de mentaliteit van de kleine, strakke hokjes. Zo mag ik leven voor Gods aangezicht, wetend dat ik geliefd ben en Hem al zoekend achterna mag gaan. Want wanneer ik val, tilt Hij mij op; wanneer ik me naar de rand gedrukt voel, trekt Jezus mij er weer bij en reikt Hij me een supersoaker met waterverf aan om samen met Hem even lekker over de lijntjes te kleuren.

MET VALLEN EN OPSTAAN VAN ZANGERES TOT DOMINEE

Carmen Stoetzer-Melissant wordt gegrepen door God, terwijl ze weinig meer heeft met de kerk. En God vraagt haar het onmogelijke te doen: dominee worden. Maar hoe komt een zangeres met tatoeages op de preekstoel terecht?

Carmen vertelt haar kwetsbare en eerlijke verhaal over de zoektocht naar haar plek in het leven en in de kerk. Dat blijkt niet altijd zo makkelijk, en confronteert haar met zichzelf en haar verleden. Maar ze weet dat God bij haar is en blijft.

Om haar faalangst te overwinnen en heling te vinden voor haar littekens, kijkt ze het verleden recht in het gezicht. Groei vindt namelijk niet alleen plaats in het licht, maar wordt geboren in de duisternis.

Auteursfoto © Jeannine Ritsdijk

CARMEN STOETZER-
MELISSANT
IS PREACHER, NERD,
CRAZY CAT LADY,
LATE NIGHT SNACK
ADDICT, WANDERER
EN PINK PASTOR.

ISBN 978 90 435 3617 2
NUR 707

9 789043 536172

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT